

LUBUSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTEKÓW
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
ul. Kopernika 1, 65-063 Zielona Góra
tel./fax /0-68/ 3253745, 324 74 11, 324 73 90
www.lwkk.zgora.pl, sekretariat.zgora@lwkk.pl
ZN.5142.14.2023[Swid]

Zielona Góra 22-01-2024

**Gmina Świdnica
ul. Długa 38
66-008 Świdnica**

D E C Y Z J A

Na podstawie art. 91 ust. 4 pkt. 4, art. 89 p. 2, art. 36 ust. 1 p. 1, p. 9, art. 7 p.1 i art. 6 ust. 1 p. 1, lit. c, ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 840 ze zm.) oraz *Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa ora robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków* (t.j. Dz.U. z 2021r., poz. 81), a także art. 104, 105§1 ustawy z dnia 14.06.1960 r. Kodeks Postępowania Administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 775 ze zm.), po rozpatrzeniu wniosku złożonego przez Gminę Świdnica z dnia 27.12.2023r., reprezentowaną na mocy pełnomocnictwa przez Pana Krzysztofa Raszczuka,

Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków

- I. udziela pozwolenia na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich oraz robót budowlanych przy dawnym kościele poewangelickim w Letnicy, gm. Świdnica, wpisanym do rejestru zabytków pod nr 517, polegających na zmianie sposobu użytkowania, remoncie, przebudowie i wzmocnieniu w związku z adaptacją na ogólnodostępny obiekt kulturalny oraz budowie wolnostojącego budynku toalet ogólnodostępnych związanych z działalnością obiektu dawnego kościoła poewangelickiego wraz z zagospodarowaniem terenu (dz. nr 310) w następującym zakresie:**

Roboty budowlane:

- 1E 1.** demontaż opaski betonowej okalającej obiekt;
- 1E 2.** ukształtowanie spadków terenu od kościoła na odległość ok. 3 m. oraz obsiania terenu wokół obiektu trawą;
- 1E 3.** wykonanie lokalnych odkrywek ław fundamentowych od północnej oraz wschodniej strony obiektu, oceny ich stanu technicznego oraz naprawy poprzez uzupełnienie, ewentualne przemurowanie i wykonanie zabiegów odsalających i dezynfekujących;

zapewnia Wykonawca

Podczas prac ziemnych należy zapewnić badania archeologiczne. Należy również przedstawić projekt techniczny i przedstawić Lubuskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków celem akceptacji sposobu napraw. uzgodniono z LWKZ w tamach PT, PW

4. naprawa posadzki oraz słupów empory we wnętrzu kościoła:

1E - lokalny demontaż posadzki w strefie obwodowej ścian zewnętrznych na szerokość ok. 1 m.;

1E - wykonanie odkrywek fundamentów w celu oceny stanu technicznego ław fundamentowych od strony wewnętrznej, a następnie naprawa poprzez uzupełnienie, ewentualne przemurowanie i dezynfekcja;

Prace związane z demontażem posadzki należy wykonywać pod nadzorem dyplomowanego konserwatora zabytków; Podczas prac ziemnych należy zapewnić badania archeologiczne; zapewnia Wykonawca

2E - lokalny demontaż posadzki wokół drewnianych słupów empory, wykonanie odkrywek w strefie podbudowy pod słupami w celu oceny jej stanu technicznego, a następnie naprawa lub wykonanie fundamentu wraz z ewentualną wymianą fragmentów podstaw słupów empory w przypadku ich złego stanu zachowania;

Podczas prac ziemnych należy zapewnić badania archeologiczne; W zakresie napraw drewnianych słupów należy przedstawić program prac konserwatorskich w celu akceptacji planowanych rozwiązań; Prace należy prowadzić pod nadzorem dyplomowanego konserwatora zabytków. zapewnia Wykonawca

1E; 2E - ponowny montaż posadzki wraz z wymianą warstw podbudowy z kruszywa kamiennego oraz podsypce piaskowej, stabilizowanej wapnem;

2E- wprowadzenie podestu drewnianego na posadzce przy wschodnim wejściu do budynku celem zapewnienia dostępu do budynku osobom niepełnosprawnym;

2E- wymiany uszkodzonych i cementowych spoin posadzek całej sali dawnego budynku zboru na wapienne o wysokiej dyfuzyjności;

1E, 2E 5. naprawa i wzmocnienie murów zewnętrznych oraz nadproży okiennych i drzwiowych:

- mury: od strony wewnętrznej E1, elewacje E2
 - wypełnienie drobnych pęknięć, szczelin i pustek w murach ceglanych techniką iniekcyjną na bazie spoiwa wapiennego;
 - zszycie pęknięć muru, krzyżowo przy użyciu prętów ze stali nierdzewnej wraz z wypełnieniem spoin; od strony wewnętrznej E1, elewacje E2
- nadproża okienne i drzwiowe: od strony wewnętrznej E1, elewacje E2
 - oczyszczenie murów z wykorzystaniem ablacji laserowej lub metod tradycyjnych w postaci czyszczenia wodą lub parą wodną i dezynfekcja preparatami biobójczymi;

Prace należy wykonywać pod nadzorem dyplomowanego konserwatora zabytków; Metoda i zastosowane środki nie mogą niszczyć lub uszkadzać substancji zabytkowej; zapewnia Wykonawca

1E 6. wykonanie otworu w murze ponad wejściem prowadzącym z empory do wieży wraz z instalacją mechanicznego wentylatora wyciągowego oraz wykonanie otworu w stropie pomiędzy drugą a trzecią kondygnacją wieży w celu poprowadzenia przewodów instalacyjnych wentylacji; Wygląd i rodzaj kratki uzgodniono z LWKZ w tamach PW

Wygląd i rodzaj kratki zaślepiającej należy przedstawić do akceptacji Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Prace należy wykonywać pod nadzorem dyplomowanego konserwatora zabytków. zapewnia Wykonawca

2E 7. Tynki zewnętrzne i wewnętrzne:

- mechaniczne usunięcie wtórnych tynków cementowo – wapiennych wewnątrz obiektu;
- mechaniczne usunięcie zawilgoconych tynków elewacji oraz we wnętrzu, głównie w strefie przyziemia;

- usunięcie osłabionych, odspojonych i zdeintegrowanych partii spoin;
- mechaniczne usunięcie wtórnych i zawilgoconych fug w partii murów ceglanych;

Prace związane z usuwaniem tynków i spoin należy prowadzić pod nadzorem dyplomowanego konserwatora zabytków. zapewnia Wykonawca

- uzupełnienie ubytków tynków na remontowanych fragmentach przy użyciu zaprawy wapiennej, a w miejscach silnie zawilgoconych i zasolonych zastosowanie tynków renowacyjnych;
- malowanie uzupełnionych powierzchni farbami żelazo-krzemianowymi;

Należy przeprowadzić próby fakturowe oraz kolorystyczne tynków z udziałem przedstawiciela Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków celem akceptacji; zapewnia Wykonawca

- wykonanie blend w miejscach zamurowanych otworów okiennych oraz drzwiowych od wewnętrznej strony głównego pomieszczenia oraz wewnątrz pomieszczeń wieży;

Należy przeprowadzić próby fakturowe oraz kolorystyczne tynków z udziałem przedstawiciela Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków celem akceptacji; zapewnia Wykonawca

1E 8. Rynny, rury spustowe oraz obróbki blacharskie:

- wykonanie obwodowych rynien oraz rur spustowych ze stali ocynkowanej (rynny leżące ponad profilem gzymsu wieńczącego);

Kolorystykę rynien i rur spustowych należy dostosować do koloru istniejącego dachu oraz elewacji w uzgodnieniu z Lubuskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. zapewnia Wykonawca

- wykonanie koryt odprowadzających wodę opadową z rur spustowych z dala od kościoła;
- wymiana obróbek blacharskich na gzymsach między kondygnacyjnych w obszarze elewacji wieży;

Profilowanie kapinosów należy uzgodnić z przedstawicielem Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków celem akceptacji. zapewnia Wykonawca

1E, 2E 9. Sklepienie pozorne, drewniane:

- odtworzenie brakujących elementów kompozycji ramowej sklepienia w stylistyce, geometrii oraz sposobie mocowania analogicznie do zachowanych elementów;

1E, 2E 10. Drewniane elementy konstrukcyjne empory, stropów oraz więźby dachowej:

- wymiana fragmentaryczna lub całkowita zniszczonych elementów drewnianych;

Należy przedstawić Lubuskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków mapę zniszczeń. Prace związane z ewentualną wymianą najbardziej zniszczonych elementów drewnianych empory, stropów oraz więźby należy poprzedzić dokładną analizą oraz przeprowadzać zgodnie z zasadami sztuki ciesielskiej oraz z wykorzystaniem materiałów zgodnych z istniejącymi;

- ~~11. Odtworzenia elementów oporowych kotew stalowych w obszarze wschodniej oraz zachodniej elewacji w celu zakotwienia i stabilizacji elementów więźby dachowej w obszarze ścian szczytowych;~~

2E 12. Oczyszczenia i zabezpieczenie antykorozyjne stalowych elementów konstrukcyjnych w postaci podciągów stropów wieży, nadproży stalowych oraz ściągów stalowych;

2E 13. Schody i balustrady:

- wprowadzenia antypoślizgowych, przezroczystych taśm na schodach zewnętrznych prowadzących do pomieszczenia wieży;
- impregnacji schodów wewnętrznych prowadzących na emporę wraz z wymianą istniejącej balustrady na drewnianą o stylistyce nawiązującej do historycznego obiektu;
- wymiana istniejących stopni drewnianych prowadzących z empory na drugą kondygnację wieży na nowe o takich samych parametrach;

2E 14. Stolarka okienna i drzwiowa:

- demontaż 9 szt. istniejących wtórnych okien oraz odtworzenie i malowanie okien na podstawie zachowanej stolarki historycznej (dwuskrzydłowe rozwierane z mechanizmem blokady stopnia ich rozwarcia);

Należy wykonać model okna i przedstawić Lubuskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków celem akceptacji. zapewnia Wykonawca

- rekonstrukcja okien w wieży (3 szt.) wraz z rekonstrukcją filarka międzyokiennego w oknie biforyjnym;

Należy wykonać model okna i przedstawić Lubuskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków celem akceptacji. zapewnia Wykonawca

- odtworzenie stolarki w okulusach (4szt.) ze szkleniem w centralnej części oraz zabezpieczeniem z siatki;

Należy wykonać model okna i przedstawić Lubuskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków celem akceptacji. zapewnia Wykonawca

Przed przystąpieniem do malowania okien należy wykonać próby kolorystyczne z udziałem przedstawiciela Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Kolorystykę wykonać należy na podstawie wyników badań konserwatorskich pt. *Dokumentacja wyników badań konserwatorskich rozpoznania stratygraficznego nawarstwień tynkarsko-malarskich elementów wystroju i wyposażenia wnętrza dawnego zboru ewangelickiego w Letnicy, gm. Świdnica, autorstwa mgr Tomasza Filara i mgr Karoliny Jeziorskiej z 2022 r.* zapewnia Wykonawca

- wymiany wschodnich drzwi wewnętrznych na drzwi drewniane o formie analogicznej do istniejących w przejściu, pomiędzy wieżą a salą budynku zboru w kolorystyce analogicznej do stolarki okiennej;
- montaż stolarki drzwiowej w przejściu z empory na drugą kondygnację wieży, oraz przejściu z trzeciej kondygnacji wieży na poddasze;

Należy przeprowadzić próby kolorystyczne stolarki drzwiowej i przestawić do akceptacji Lubuskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków celem akceptacji; zapewnia Wykonawca

1E 15. Montaż nowych opraw oświetleniowych oraz urządzeń grzewczych w formie przezroczystych, szklanych paneli grzewczych;

Wzór i formę opraw oświetleniowych należy uzgodnić z Lubuskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków celem akceptacji. uzgodniono z LWKZ w ramach PW

1E 16. Montażu urządzeń ppoż., wyposażenia multimedialnego w postaci ekranu wiszącego, zwijanego oraz projektora oraz instalacji elektrycznych;

Należy przestawić projekty techniczne dla ww. branż.

17. Budowy budynku toalet ogólnodostępnych związanych z działalnością obiektu kulturalnego;
Budynek toalet nieetapowany

Prace konserwatorskie i restauratorskie:

2E - dezynsekcja elementów drewnianych metodą gazowania;

zapewnia *Należy zabezpieczyć przed zniszczeniem lub uszkodzeniem elementów kościoła mogących wchodzić*
Wykonawca *w rekcję z gazami; prace konserwatorskie we wnętrzu oraz na elewacjach E2*

2E 1. Mury zewnętrzne nadproża okienne i drzwiowe:

- wzmocnienie osłabionych partii muru poprzez nasączenie preparatami na bazie estrów kwasu krzemowego lub iniekcje;
- odsalanie murów;
- spoinowanie lica muru zaprawą mineralną w technice oryginału dobraną pod względem uziarnienia, faktury i koloru;

zapewnia *Należy przeprowadzić próby fakturowe oraz kolorystyczne spoinowania z udziałem przedstawiciela*
Wykonawca *Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków celem akceptacji;*

- wypełnienie pustek metodą iniekcji niskociśnieniowej lub grawitacyjnej;
- uzupełnienie rys i pęknięć tynków cienkowarstwowym tynkiem wapienno-cementowym;
- wzmocnienie zerodowanych i zdeintegrowanych cegieł wraz z partiami oryginalnego fugowania, preparatami na bazie estrów kwasu krzemowego;
- oczyszczenie murów z wykorzystaniem ablacji laserowej lub z wykorzystaniem metod tradycyjnych;
- wykonanie lokalnego przemurowania, uzupełnienia i naprawy uszkodzonych ścian murowanych i nadproży, nie nadających się do wzmocnienia;
- uzupełnienie drobnych ubytków lica cegieł z użyciem kitów do cegły na bazie zapraw mineralnych;

1E, E2 2. sklepienie pozorne, drewniane:

- naprawa drewnianych elementów konstrukcji sklepienia poprzez lokalną wymianę skorodowanych elementów;
- fragmentaryczna wymiana deskowania i miejscowe uzupełnienie tynku w technologii zgodnej z oryginałem;

2E 3. konserwacja murowanych stopni prowadzących z parteru wieży do głównej sali budynku zboru;

2E 4. stolarka okienna i drzwiowa:

- konserwacja 2 szt. zachowanych, historycznych okien (zamurowanych od strony zewnętrznej) i oczyszczenie ich metodami mechanicznymi, malowanie i ponowny montaż na dystansie w stosunku do zamurowania otworu okiennego;

zapewnia *Należy wykonać próby czyszczenia i wybrać najefektywniejszą i najbezpieczniejszą dla drewna*
Wykonawca *metodę; Czyszczenie należy przeprowadzić do warstwy historycznej i ocenić stan zachowania tej warstwy. Należy wykonać próby kolorystyczne z udziałem pracownika Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków celem akceptacji.*

1E 5. empora:

- lokalny demontaż posadzki wokół drewnianych słupów empory;
- wymiana skorodowanych fragmentów;

zapewnia *Podczas prac należy zapewnić badania archeologiczne. Należy również wykonać projekt techniczny*
Wykonawca *i przedstawić Lubuskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków celem akceptacji sposobu napraw lub wymiany skorodowanych fragmentów. uzgodniono z LWKZ w tamach PT, PW*

Niniejsze pozwolenie nie dotyczy odtworzenia elementu wieńczącego hełm wieży.

Prace zostaną przeprowadzone na podstawie dokumentacji projektowej:

projektu budowlanego, pn. Przebudowa budynku dawnego zboru ewangelickiego w Letnicy, w zakresie remontu, wzmocnienia i adaptacji na ogólnodostępny obiekt kulturalny, budowa wolnostojącego budynku toalet ogólnodostępnych, oprac. przez dr inż. arch. Krzysztofa Raszczyka, mgr inż. arch. Witolda Misztala, inż. Jana Raszczyka, mgr inż. Joannę Jastrzębek, mgr inż. Macieja Misztaka, mgr inż. Witolda Piotrowskiego, inż. Pawła Piotrowskiego w grudniu 2023 r.

projektu zagospodarowania terenu, pn. Przebudowa budynku dawnego zboru ewangelickiego w Letnicy, w zakresie remontu, wzmocnienia i adaptacji na ogólnodostępny obiekt kulturalny, budowa wolnostojącego budynku toalet ogólnodostępnych, oprac. przez dr inż. arch. Krzysztofa Raszczyka, mgr inż. arch. Witolda Misztala, inż. Jana Raszczyka, mgr inż. Joannę Jastrzębek, mgr inż. Macieja Misztaka, mgr inż. Witolda Piotrowskiego, inż. Pawła Piotrowskiego w grudniu 2023 r.

Prace konserwatorskie i restauratorskie zostaną przeprowadzone na podstawie programu prac konserwatorskich pn. Program prac konserwatorskich do projektu budowlanego przebudowy budynku dawnego zboru ewangelickiego w Letnicy, w zakresie remontu, wzmocnienia i adaptacji na ogólnodostępny obiekt kulturalny, budowy wolnostojącego budynku toalet ogólnodostępnych, oprac. przez mgr Karola Błaszczyka i dr inż. arch. Krzysztofa Raszczyka w grudniu 2023 r.

Termin ważności pozwolenia: 31 grudnia 2027 roku.

Stosownie do § 12 i § 13 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 2 sierpnia 2018 r., pozwolenie wydaje się pod warunkiem spełnienia przez Inwestora następujących obowiązków:

1. zawiadomieniu wojewódzkiego konserwatora zabytków o terminie rozpoczęcia i zakończenia badań konserwatorskich, co najmniej 3 dni przed ich rozpoczęciem;
2. W przypadku robót ziemnych należy zapewnić badania archeologiczne, których zakres i rodzaj w myśl art. 31 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. j.w.) ustala Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków wyłącznie w takim zakresie, w jakim roboty budowlane albo roboty ziemne lub zmiana charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, zniszczą lub uszkodzą zabytek archeologiczny. Inwestor przed rozpoczęciem prac winien uzyskać pozwolenie Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie badań archeologicznych w drodze decyzji administracyjnej, zgodnie z art. 36 ust. 1 pkt 5 ustawy jw. Pozwolenie należy uzyskać co najmniej 14 dni przed rozpoczęciem inwestycji;
3. W przypadku natrafienia na dekoracje malarskie lub inne elementy wystroju kolidujące z lokalizacją urządzeń i trasami przebiegu instalacji należy dokonać niezbędnych zmian w zakresie inwestycji;
4. obowiązku kierowania robotami budowlanymi albo wykonywania nadzoru inwestorskiego przez osoby spełniające wymagania, o których mowa w art. 37c ustawy;
5. przekazania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia robót budowlanych, a w toku robót budowlanych na 14 dni przed dokonaniem zmiany osoby:
 1. imienia, nazwiska i adresu osoby kierującej robotami przy zabytku albo wykonującej nadzór inwestorski;
 2. dokumentów potwierdzających spełnianie przez tę osobę wymagań, o których mowa w art. 37c ustawy;
 3. oświadczenia osoby, o przyjęciu przez tę osobę obowiązku kierowania robotami budowlanymi albo wykonywania nadzoru inwestorskiego;

6. prowadzenia robót budowlanych pod nadzorem osoby posiadającej odpowiednie kwalifikacje oraz doświadczenie w zakresie konserwacji zabytków zgodnie z art. 37a ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Dane osoby nadzorującej oraz dokumenty o których mowa w art. 37g cyt. wyżej ustawy nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia robót należy wskazać Lubuskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków;
7. obowiązku wykonywania oraz kierowania pracami konserwatorskimi i restauratorskimi przez osobę spełniającą wymagania, o których mowa w art. 37a ustawy;
8. przekazania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia robót budowlanych, a w toku robót budowlanych na 14 dni przed dokonaniem zmiany osoby:
 1. imienia, nazwiska i adresu osoby kierującej robotami przy zabytku albo wykonującej nadzór inwestorski;
 2. dokumentów potwierdzających spełnianie przez tę osobę wymagań, o których mowa w art. 37c oraz 37a ustawy;
 3. oświadczenia osoby, o przyjęciu przez tę osobę obowiązku kierowania robotami budowlanymi albo wykonywania nadzoru inwestorskiego;
9. niezwłocznym zawiadomieniu wojewódzkiego konserwatora zabytków o zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia badań konserwatorskich;
10. dokonaniu odbiorów częściowych oraz końcowego wykonanych prac z udziałem przedstawiciela Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Zielonej Górze;
11. przekazaniu ww. dokumentów pisemnie lub drogą elektroniczną na adres podany w nagłówku;

II. Umarza postępowanie w części dotyczącej prac konserwatorskich, na którą zostało wydane pozwolenie Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, z dnia. 06.09.2022 r. znak: ZN.5142.32.2022[Swid], jako bezprzedmiotowe.

u z a s a d n i e

W dniu 27.12.2023 r. do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Zielonej Górze wpłynął wniosek złożony przez Gminę Świdnica, reprezentowaną na mocy pełnomocnictwa przez Pana Krzysztofa Raszcuka, w sprawie udzielenia pozwolenia na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich oraz robót budowlanych przy dawnym kościele ewangelickim w Letnicy, gm. Świdnica, polegających na zmianie sposobu użytkowania, remoncie, przebudowy, wzmocnieniu i adaptacji na ogólnodostępny obiekt kulturalny oraz budowie wolnostojącego budynku toalet ogólnodostępnych związanych z działalnością obiektu.

Budowla kościoła poewangelickiego objęta jest ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków pod nr 517, decyzją wojewódzkiego konserwatora zabytków z dnia 30.05.1963r. Zgodnie z treścią przepisu art. 36 ust. 1 p. 1 wyżej cytowanej ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich oraz robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru wymaga uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków w trybie decyzji administracyjnej.

Dawny kościół ewangelicki w Letnicy został wzniesiony w 1819 r. na miejscu istniejącego wcześniej XVII-wiecznego domu modlitwy. Po zakończeniu pierwszej wojny śląskiej w 1742 r. w wyniku której Śląsk przeszedł pod panowanie Prus, a protestanci uzyskali swobody religijne, mieszkańcy Letnicy wyznania protestanckiego uzyskali zgodę na budowę we wsi własnego domu modlitwy. Budowla została wzniesiona w 1743 r. Kościół ten przejęli w 1654r. katolicy. XVIII-

wieczny obiekt został wzniesiony w konstrukcji szkieletowej, przypuszczalnie z ceglanym wypełnieniem. Elewacje, z eksponowaną konstrukcją szkieletową, w górnej części przeprute były szeregiem niewielkich, prostokątnych otworów okiennych. Można przypuszczać, że w połowie XVIII wieku, niedługo po wybudowaniu, elewacje zostały pokryte w całości tynkiem lub nawet obmurowane. W 1930 do budowli została dobudowana wieża, być może przeprowadzono również remont elewacji oraz malowanie wnętrza. W latach 60 i 70 XX wieku miało miejsce zamurowanie otworów okiennych i drzwiowych, wykonanie nowych tynków zewnętrznych, przypuszczalnie malowanie wnętrza. Nie wykluczone jest, że wnętrze dawnego kościoła było zmieniane poprzez wprowadzenie w nim nowych elementów dekoracyjnych (być może likwidując istniejące).

Na podstawie analizy przedłożonych projektów: architektoniczno-budowlanego, zagospodarowania terenu oraz programu prac konserwatorskich, ustalono, że inwestycja związana jest ze zmianą sposobu użytkowania, remontem, przebudową, wzmocnieniem i adaptacją budowli dawnego kościoła ewangelickiego na ogólnodostępny obiekt kulturalny oraz budową wolnostojącego budynku toalet ogólnodostępnych. Na potrzeby inwestycji wykonano szereg badań i analiz m. in. wykonano opinię geotechniczną oraz przeprowadzono badania konserwatorskie wnętrza, *pt. Dokumentacja wyników badań konserwatorskich rozpoznania stratygraficznego nawarstwień tynkarsko-malarskich elementów wystroju i wyposażenia wnętrza dawnego zboru ewangelickiego w Letnicy, gm. Świdnica*, autorstwa mgr Tomasza Filara i mgr Karoliny Jeziorskiej z 2022 r. (pozwolenie LWKZ znak: ZN.5142.27.2021[Swid] z dnia 22.06.2021r.). Na prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane wewnątrz obiektu, została wydana decyzja LWKZ z dnia 06.09.2022r., znak: ZN.5142.32.2022 [Swid], jednak nie zawiera ona większości niezbędnych do wykonania prac, mających na celu stabilizację i zabezpieczenie elementów oraz powierzchni, których stan istniejący mógłby przyczyniać się do dalszego pogarszania się stanu technicznego obiektu lub powodować zagrożenie dla osób znajdujących się na zewnątrz oraz wewnątrz obiektu.

Poza pracami, na które uzyskano już pozwolenie Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, planowane są również prace związane z demontażem betonowej opaski wokół kościoła, naprawy łąw fundamentowych od strony zewnętrznej i wewnętrznej, weryfikacji i naprawy posadowienia podstawy słupów drewnianej empory, naprawy pęknięć i rozwarstwień murów wraz z lokalnymi przemurowaniami i uzupełnieniami, naprawą oraz wzmocnieniem nadproży okiennych, oraz drzwiowych, wykonaniem nowych przejść instalacyjnych w przegrodach. Wykonane zostaną również prace związane z odsalaniem i oczyszczeniem murów oraz prace konserwatorskie tynków wewnętrznych oraz remont tynków zewnętrznych. Wymianie podlegają również wszystkie wprowadzone w latach powojennych okna, natomiast dwa zachowane historyczne okna zostaną poddane konserwacji. Zainstalowane zostaną również urządzenia grzewcze w postaci przezroczystych, szklanych paneli grzewczych. Wprowadzone również zostaną niezbędne urządzenia ppoż. takie jak: system sygnalizacji pożaru, awaryjne oświetlenie ewakuacyjne, podręczny sprzęt gaśniczy oraz wyposażenie multimedialne (ekran wiszący, projektor). Wszystkie prace zostaną wykonane z poszanowaniem substancji zabytkowej obiektu, dlatego też, ze stanowiska konserwatorskiego nie ma przeciwwskazań do realizacji ww. prac zgodnie z przedłożonym projektem budowlanym.

Jednocześnie, z uwagi na wyjątkową wartość budowli dawnego kościoła poewangelickiego, ustalono również konieczność podjęcia innych działań, celem właściwego prowadzenia prac remontowych, zgodnie z zasadami ochrony zabytków, w sentencji niniejszej decyzji wprowadzając dodatkowe warunki obejmujące m.in. prowadzenia prac pod nadzorem konserwatorskim. Do

wprowadzenia warunków w decyzji upoważniają konserwatora zabytków m.in. przepisy wyżej cyt. Rozporządzenia, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r., a także zapisy art. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, który stanowi, że ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytku.

W części dotyczącej prac konserwatorskich we wnętrzu obiektu, na którą zostało wydane pozwolenie Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, z dnia. 06.09.2022 r. znak: ZN.5142.32.2022[Swid], jako bezprzedmiotowe.

Wobec powyższego na podstawie art. 36 ust. 1. p. 1, p. 9, art. 89 p. 2, art. 91 ust. 4 p. 4, art. 7 p. 1, art. 6 ust. 1 p. 1 lit. c ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz art. 104, 105 ustawy z dnia 14.06.1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego, orzeczono jak w sentencji niniejszej decyzji.

Jednocześnie informuje się, że:

1. uzyskanie pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podjęcie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków nie zwalnia z obowiązku uzyskania pozwolenia na budowę albo zgłoszenia, w przypadkach określonych przepisami Prawa budowlanego art. 36 ust. 8 ustawy z dn. 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
2. zgodnie z § 13 ust. 1 p. 6 cyt. wyżej rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. r. postępowanie w sprawie wydane pozwolenia może zostać wznowione, a następnie pozwolenie może zostać cofnięte lub zmienione na podstawie art. 47 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
3. pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków nie zwalnia z obowiązku uzyskania przed przystąpieniem do prac objętych pozwoleniem zgód wymaganych przez przepisy odrębne, w szczególności ustawę z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny (Dz. U. z 2022 r., poz. 1360 t.j. ze zm.)
4. pisemne zawiadomienia i dane, o których mowa w § 21 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. (Dz. U. z 2018, poz.1609) w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, w przypadku spraw załatwianych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Zielonej Górze, **należy kierować:** na adres Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Zielonej Górze podany w nagłówku niniejszej decyzji **lub na adres poczty elektronicznej sekretariat.zgora@lwzk.pl bądź faksem nr 68 325 37 45.**

p o u c z e n i e

Od niniejszej decyzji służy stronom odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie za moim pośrednictwem w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia.

Przed upływem terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Decyzja staje się ostateczna i prawomocna z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania. Decyzja

podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, jeżeli jest zgodna z żądaniem wszystkich stron lub jeżeli wszystkie strony zrzekły się prawa do wniesienia odwołania.

Zgodnie z art. 107d ustawy z dn. 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami: kto bez pozwolenia albo niezgodnie z zakresem lub warunkami określonymi w pozwoleniu wojewódzkiego konserwatora zabytków podejmuje działania, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 1-5, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 500 000 zł.

ul. Lubuskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków

mgr Kamila Domyńska
Zastępca Lubuskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków

Otrzymuje:

1. Adresat, (wraz z proj. bud. 3 szt), na adres pełnomocnika, Pan Krzysztof Raszczuk, ul. Pigwowa 23/1, 52-210 Wrocław, aa (13132) I.Lewandowska, 22.01.2024r.

Zwolniono z opłaty skarbowej na podstawie art. 7 p. 2, art. 7 p. 3, art. 7 p. 4 art. 7 p. 5 ustawy z dn. 16.11.2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. z 2022, poz. 2142 ze zm.) st. inspektor ochrony zabytków I. Lewandowska